

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Тодоріко Анатолія Валентиновича
«Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

В умовах децентралізації, реформування соціальної сфери та викликів воєнного часу забезпечення прав дитини постає одним із ключових пріоритетів державної, освітньої та громадської політики. Практика засвідчує, що традиційні механізми захисту не завжди забезпечують оперативне, комплексне та скоординоване реагування на ризики дитинства, особливо на рівні територіальних громад.

У цьому контексті дисертаційне дослідження А. В. Тодоріко набуває вагомої наукової й практичної значущості, оскільки зосереджене на розробленні цілісної моделі партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини.

Попри розвиток педагогіки партнерства, соціальної педагогіки, соціальної роботи та освітнього менеджменту, проблема міжінституційної співпраці у цій сфері залишалася недостатньо концептуалізованою. Дисертація розширює наукове поле завдяки інтеграції педагогічного, соціально-педагогічного, управлінського та правозахисного вимірів.

Важливо, що автор розглядає права дитини не лише як нормативно визначену категорію, а як реальний соціально-педагогічний пріоритет, що відповідає положенням Конвенції ООН про права дитини, сучасним дитиноцентрованим підходам і потребам розвитку безпечного освітнього середовища.

Дисертація постає своєчасним, науково обґрунтованим і суспільно значущим дослідженням, спрямованим на вдосконалення локальних механізмів захисту прав дитини, посилення ролі школи як суб'єкта соціально-правового захисту та розвиток ефективної міжвідомчої партнерської взаємодії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в межах комплексної теми «Освіта та соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства в умовах глобалізації та інтеграції» (ДР № 0121U110498).

Такий зв'язок підтверджує відповідність дослідження пріоритетним напрямкам розвитку педагогічної науки, соціальної педагогіки та професійної підготовки фахівців соціально-педагогічного профілю.

Оцінка змісту дисертації та ступінь обґрунтованості результатів

Дисертаційна робота характеризується цілісністю, методологічною виваженістю та високим рівнем соціально-педагогічного аналізу. Позитивної оцінки заслуговує коректне формулювання мети, об'єкта, предмета та завдань

дослідження, що відображають системний характер наукового пошуку й демонструють належну логіку побудови дослідницької концепції.

Аналіз наукового апарату засвідчує високу системність роботи. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться методологічно коректно, як ціле та його конкретизований аспект, що дозволило автору зосередитися саме на організаційно-педагогічних умовах ефективної взаємодії. Мета дослідження логічно випливає із заявленої проблеми та спрямована на теоретичне обґрунтування, розроблення й експериментальну перевірку моделі партнерства. Завдання дослідження чітко структуровані, логічно взаємопов'язані та послідовно відображають основні напрями наукового пошуку. Їх зміст охоплює теоретичне осмислення проблеми, концептуальне моделювання, експериментальну перевірку результатів і розроблення практичних рекомендацій. Така узгодженість завдань зі структурою дисертації засвідчує високий рівень наукової організації роботи, логічність дослідницької концепції та цілісність авторського підходу.

У першому розділі автор здійснює комплексний аналіз теоретичних засад захисту прав дитини, соціально-педагогічних основ партнерства, міжнародно-правових документів та сучасного нормативного поля України. Сильним аспектом розділу є переконлива інтеграція правозахисного підходу у педагогічну та соціально-педагогічну площину. Автор аргументовано розкриває роль закладу освіти як важливого суб'єкта соціально-правового захисту дитини, що істотно посилює практичну та концептуальну цінність дослідження. Науковою перевагою також виступає врахування міжнародних стандартів захисту прав дітей, принципів дитиноцентризму, міжвідомчої координації та сучасних моделей комплексного захисту.

Другий розділ репрезентує одну з ключових практикоорієнтованих складових дослідження, оскільки пропонує авторську модель партнерської взаємодії, що може бути ефективно використана у діяльності освітніх, соціально-педагогічних та управлінських структур.

Розроблена модель вирізняється системністю, практичною спрямованістю, дитиноцентрованою орієнтацією та соціально-педагогічною доцільністю. Її структура свідчить про здатність автора поєднати наукове моделювання з реальними потребами освітньої та соціально-захисної практики.

У третьому розділі представлено результати експериментальної перевірки моделі, які підтверджують її ефективність у підвищенні рівня міжвідомчої взаємодії, посиленні захисту прав дітей, розвитку безпечного освітнього середовища та покращенні координації суб'єктів партнерства. Репрезентативність експериментальної бази, використання авторських діагностичних інструментів, поєднання кількісних і якісних методів аналізу забезпечують належний рівень достовірності результатів.

Зміст дисертації засвідчує високий ступінь наукової обґрунтованості отриманих результатів, їхню методологічну цілісність, аналітичну глибину та повну відповідність поставленим завданням. Робота демонструє належний рівень наукової зрілості автора, його здатність до комплексного соціально-

педагогічного аналізу та створення практично значущих рішень у сфері захисту прав дитини.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає насамперед у тому, що в ньому вперше теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено структурно-функціональну модель партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини. Запропонована модель відображає системну міжінституційну координацію суб'єктів освітньо-соціального простору територіальної громади, поєднує комунікативний, організаційно-управлінський і ціннісно-нормативний виміри взаємодії та забезпечує безперервність реагування на ризики, загрози й порушення прав дитини на локальному рівні.

У межах дослідження автором визначено систему організаційно-педагогічних умов ефективної партнерської взаємодії, що забезпечують узгодженість дій суб'єктів громади, розподілену відповідальність, процедурну визначеність реагування та орієнтацію на найкращі інтереси дитини. Обґрунтовано механізми міжінституційної координації, розроблено критерії, показники та рівні результативності реалізації партнерської взаємодії, а також створено діагностично-оцінювальний інструментарій моніторингу її ефективності.

Суттєвим науковим результатом дослідження стало вдосконалення змістово-структурної інтерпретації партнерської взаємодії у сфері захисту прав дитини через інтеграцію педагогічного, соціально-управлінського та правозахисного підходів. Уточнено зміст цього поняття з урахуванням сучасних безпекових викликів, потреб міжсекторальної взаємодії та специфіки локального управління в умовах суспільних трансформацій. Крім того, автором удосконалено наукові підходи до міжсекторальної координації суб'єктів освітньо-соціального простору територіальної громади, а також методичні засади експериментальної перевірки ефективності соціально-педагогічних моделей.

Подальшого розвитку набули теоретичні положення педагогіки партнерства в умовах децентралізації та воєнних викликів, наукові уявлення про дитиноцентровану міжінституційну взаємодію як основу формування безпечного освітнього середовища, а також практикоорієнтовані підходи до інтеграції ресурсів громади у сфері захисту прав дитини.

Теоретичне значення дослідження визначається розширенням наукових підходів до соціально-педагогічного захисту прав дитини, розвитком педагогіки партнерства та конкретизацією ролі закладу освіти як активного суб'єкта локальної системи захисту дитинства. Автор переконливо переосмислює функціонування школи не лише як освітньої інституції, а як важливого елемента міжвідомчої системи соціально-правового захисту.

Належний рівень наукової обґрунтованості, цілісності та достовірності дослідження забезпечується репрезентативною, логічно структурованою й адекватною поставленим завданням методологічною базою. Автор демонструє вдале поєднання системного, міждисциплінарного, соціально-педагогічного та

правозахисного підходів, що дозволило здійснити комплексний і послідовний аналіз проблеми партнерської взаємодії у сфері захисту прав дитини.

Позитивної оцінки заслуговує використання системного підходу для моделювання партнерської взаємодії, а також комплексне застосування теоретичних, емпіричних і математично-статистичних методів дослідження. Автор обґрунтовано поєднує теоретичний аналіз, моделювання, анкетування, бесіди, педагогічний експеримент і діагностично-оцінювальні процедури, що забезпечує багатовимірність дослідницького аналізу та належний рівень верифікації отриманих результатів.

Важливим методологічним аспектом роботи є дотримання принципу відтворюваності дослідження. Деталізований опис етапів експериментальної роботи, авторських методик та використаного інструментарію створює можливість для подальшого використання, адаптації й перевірки запропонованої моделі в інших територіальних громадах та регіонах України.

Достовірність результатів дослідження забезпечується репрезентативністю експериментальної бази, широким колом учасників, комплексністю використаних методів і належною статистичною верифікацією результатів. Експериментальна робота охоплювала заклади освіти та органи місцевого самоврядування Чернівецької області, що дозволило апробувати запропоновану модель в умовах, типових для функціонування українських територіальних громад.

Використання методів математичної статистики підтверджує статистичну значущість позитивних змін у контрольних та експериментальних групах і посилює наукову переконливість отриманих результатів. Водночас автор не обмежується лише кількісною фіксацією змін, а здійснює змістовний якісний аналіз причин, умов і чинників підвищення ефективності партнерської взаємодії.

Загалом результати дослідження характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, достовірності та методологічної переконливості, що дозволяє розглядати їх як вагомий внесок у розвиток соціальної педагогіки, педагогіки партнерства та системи захисту прав дитини.

Практична цінність дисертаційного дослідження визначається його виразною прикладною спрямованістю та підтверджується результатами апробації й упровадження. У роботі подано документальні підтвердження використання авторських матеріалів у діяльності окремих територіальних громад, що засвідчує їхню практичну ефективність і затребуваність.

Розроблені автором «Програма партнерської взаємодії» та «Методика обчислення Індексу партнерської безпеки (ІПБ)» мають практичний інструментальний характер і можуть використовуватися у діяльності закладів освіти, органів місцевого самоврядування, служб у справах дітей та соціальних служб для вдосконалення міжвідомчої взаємодії, моніторингу безпечності освітнього середовища, оцінювання ефективності локальної системи захисту прав дитини та прийняття управлінських рішень у сфері дитинства.

Практична значущість роботи посилюється тим, що розроблена модель враховує специфіку функціонування територіальних громад, сучасний статус

зкладів загальної середньої освіти та систему органів опіки й піклування, що створює можливості для її адаптації та ширшого впровадження.

Результати дослідження можуть бути використані й у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, соціально-педагогічних і соціальних працівників, зокрема під час викладання дисциплін, пов'язаних із захистом прав дітей та міжвідомчою взаємодією.

Апробація та публікації. Основні результати дисертаційного дослідження пройшли належну наукову апробацію та відображені у 6 наукових публікаціях автора, зокрема у фахових виданнях України. Опубліковані праці достатньою мірою репрезентують ключові теоретичні положення, результати експериментальної роботи та практичні аспекти дослідження, що відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Основні положення та результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня, де вони були предметом фахового обговорення. Це засвідчує наукову релевантність досліджуваної проблематики, практичну значущість отриманих результатів і їхню інтегрованість у сучасний науково-педагогічний дискурс.

Академічна доброчесність. Під час аналізу дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено. Використання наукових джерел, нормативно-правових документів, результатів власних і запозичених досліджень здійснено коректно, з дотриманням вимог академічного цитування та наукової етики. Оригінальність тексту підтверджена відповідними процедурами перевірки.

Якість оформлення та культура наукової мови. Дисертація оформлена відповідно до чинних нормативних вимог Міністерства освіти і науки України, зокрема Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Структура роботи логічна та цілісна, а послідовність викладу матеріалу відповідає поставленим завданням дослідження й забезпечує системне розкриття теми.

Текст дисертації викладено у науковому стилі з дотриманням термінологічної послідовності, логічності та належного рівня аргументації. Робота характеризується стилістичною виваженістю, чіткістю формулювань і коректним використанням наукового понятійного апарату.

Зауваження і рекомендації. Попри безперечну наукову й практичну цінність дисертації, окремі її положення можуть стати підґрунтям для подальшої наукової дискусії.

1. У роботі переконливо обґрунтовано міжінституційний характер захисту прав дитини, однак роль сім'ї як активного суб'єкта партнерської взаємодії могла б бути розкрита більш детально.

2. Попри виразну дитиноцентровану спрямованість дослідження, механізми безпосередньої участі дитини у процесах партнерської взаємодії та прийнятті рішень потребують подальшої конкретизації.

3. Перспективним напрямом подальших досліджень видається глибше висвітлення соціально-психологічних чинників міжвідомчої взаємодії, зокрема

комунікативних бар'єрів і професійних суперечностей між суб'єктами партнерства.

4. Запропонована модель продемонструвала ефективність в умовах конкретних територіальних громад, однак її впровадження в громадах із різним рівнем ресурсного забезпечення може потребувати додаткової адаптації.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що дисертація Тодоріка Анатолія Валентиновича на тему «Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини» є самостійним, завершеним і науково обґрунтованим дослідженням, результати якого мають значення для розвитку педагогічної науки, соціальної педагогіки та практики захисту прав дітей.

Проведений аналіз дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що дисертація Тодоріка Анатолія Валентиновича на тему «Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини» є самостійним, завершеним і науково обґрунтованим дослідженням, яке має вагоме значення для розвитку педагогічної науки, соціальної педагогіки та практики захисту прав дітей.

Дисертаційна робота характеризується належним рівнем актуальності, наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості результатів і повнотою апробації. Зміст і оформлення роботи відповідають вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, зі змінами, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 № 759, а також пунктам 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 341, від 19.05.2023 № 502 та від 03.05.2024 № 507.

Автор дисертації заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Рецензент

кандидат педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри педагогіки

та соціальної роботи

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

Мудрий Ярослав Сергійович

